

УДК 338.012

Даценко Г.В.
кандидат економічних наук, доцент,
здобувач наукового ступеня д.е.н.
Хмельницького національного університету

Datsenko Ghanna
PhD in Economics, Associate professor,
Candidate for a degree in Doctor of Economics,
Khmelnytskyi National University

МОНІТОРИНГ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

ACTIVITY OF ECONOMIC ENTITIES MONITORING OF MACHINE-BUILDING INDUSTRY

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено моніторинг діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України виходячи із класифікації підприємств, закріплених Господарським кодексом України, зокрема: суб'єктів мікропідприємництва, суб'єктів малого підприємництва, суб'єктів великого підприємництва, інших суб'єктів господарювання (середні підприємства). Здійснено аналіз суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України протягом 2013–2017 рр., а саме: динаміки кількості промислових та підприємств, що належать до машинобудівної галузі України; кількості найманих та зайнятих працівників, витрат на персонал; співвідношення обсягів виробленої/реалізованої продукції (товарів, послуг) та доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання; структури формування фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку); динаміки рентабельності операційної та всієї діяльності машинобудівних підприємств.

Ключові слова: великі, середні, малі та мікропідприємства, наймані та зайняті працівники, обсяги виробленої/реалізованої продукції (товарів, послуг), додана вартість, фінансовий результат до оподаткування, чистий прибуток (збиток).

АННОТАЦІЯ

В статье осуществлен мониторинг деятельности субъектов хозяйствования машиностроительной отрасли Украины исходя из классификации предприятий, закрепленных Хозяйственным кодексом Украины, в частности субъектов микропредпринимательства, субъектов малого предпринимательства, субъектов крупного предпринимательства, других субъектов хозяйствования (средние предприятия). Осуществлен анализ субъектов хозяйствования машиностроительной отрасли Украины в течение 2013–2017 гг.: динамики количества промышленных и предприятий, относящихся к машиностроительной отрасли Украины; количества наемных и занятых работников, расходов на персонал; соотношения объемов произведенной/реализованной продукции (товаров, услуг) и добавленной стоимости по затратам производства субъектов хозяйствования; структуры формирования финансового результата до налогообложения и чистой прибыли (убытка).

Ключевые слова: большие, средние, малые и микропредприятия, наемные и занятые работники, объемы производимой/реализованной продукции (товаров, услуг), добавленная стоимость, финансовый результат до налогообложения, чистая прибыль (убыток).

ANNOTATION

The digital expression of financial and economic activity of enterprises is reflected in a variety of financial, tax and statistical reporting. In order to prevent a methodological error in monitoring the activities of business entities at the macro level, it is necessary to take into account the legislative norms of affiliation of enterprises to one or another classification group. During 2013–2017, the machine-building industry of Ukraine was formed according to the criterion

defined in the Commercial Code of Ukraine. In the article, the author analyzes the subjects of management of the machine-building industry of Ukraine during 2013–2017, namely: 1) dynamics of business entities of the machine-building industry of Ukraine; 2) the number of hired and employed employees in enterprises (excluding banks) with their division into individual entrepreneurs, legal entities; 3) the cost of personnel in the machine-building industry (labor costs, deductions for social measures) in the context of individual entrepreneurs, legal entities. At the same time, the author paid attention to the dynamics of staff costs when detailing groups of legal entities (micro enterprises, small business entities, large entrepreneurs, other business entities (medium-sized enterprises), 4) volumes of manufactured goods (goods, services) with their division into individual entrepreneurs, legal entities; 5) volumes of sold products (goods, services) with their division into individual entrepreneurs, legal entities. At the same time, the author paid attention to the dynamics of volumes of manufactured goods (goods, services) with the details of groups of legal entities; 6) value added at the cost of production of business entities, with their division into individual entrepreneurs, legal entities; 7) the structure of the formation of the financial result before taxation and the net profit (loss) of the enterprises with the details in the absolute and relative indicators of the number of enterprises (individuals-entrepreneurs, legal entities) who received profit and loss; 8) profitability (loss-making) of the operational and all activity of enterprises – legal entities.

Key words: large, medium, small and micro enterprises, hired and employed workers, volumes of manufactured/sold products (goods, services), value added, financial results before taxation, net profit (loss).

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Із моменту незалежності України економіка країни нерозривно пов'язана з такою вагомою галуззю, як машинобудування. Логічним виразом діяльності будь-яких підприємств, у тому числі машинобудівних, є їх цифрове вираження діяльності у формі фінансової, податкової та статистичної звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблематика інформативності фінансової звітності для прийняття та реалізації управлінських рішень знайшла відображення у працях таких вітчизняних учених, як Ф. Бутинець, В. Єфименко, М. Лучко, В. Сопко та ін., а також у працях зарубіжних дослідни-

ків: Ч. Гаррісона, К. Друрі, Р. Ентоні, Б. Нідлза, Дж. Фостера, Д. Хана, Ч. Хорнгрена та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У зв'язку з появою нової класифікаційної групи підприємств у 2018 р. досі не вирішеним питанням залишається отримання якісної та точної інформації в процесі моніторингу діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основою метою статті є розмежування класифікаційної групи підприємств (починаючи з 2018 р.) та здійснення моніторингу діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України в 2013–2017 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нині в Україні на основі опублікованого Закону від 05.10.2017 № 2164, внесено нові зміни до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 № 996. Це пов'язано

із забезпеченням адаптації вітчизняного законодавства до вимог МСФЗ, а також до Директиви 2013/34/ЕС Європейського Парламенту і Ради від 26.06.2013 про щорічну фінансову звітність, згідно з якою з'являється нова класифікація підприємств.

Важко не погодитися з думкою к.е.н. Л.В. Ваганової про те, що для прийняття правильних управлінських рішень (навіть на рівні підприємства) повинні використовуватися дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів та визначені за єдиною методикою з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил [1]. Слід звернути увагу на те, що Законом України від 05.10.2017 № 2164-VIII [2] внесено зміни до ст. 2 Закону № 996, а саме: додано класифікацію підприємств (окрім бюджетних установ). З 1 січня 2018 р. всі підприємства можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств. Здійснимо порівняльний аналіз підходів до визначення критеріїв суб'єктів господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз підходів до визначення критеріїв суб'єктів господарювання

Закон України від 05.10.2017 № 2164-VIII (з 2018 р.)	Ст. 55 Господарського кодексу України (до 2018 р.)
Мікропідприємства	
Мікропідприємствами є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: – балансова вартість активів – до 350 тис. євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 700 тис. євро; – середня кількість працівників – до 10 осіб	Суб'єктами мікропідприємництва є юрособи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ
Малі підприємства	
Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: – балансова вартість активів – до 4 млн євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 8 млн євро; – середня кількість працівників – до 50 осіб	Суб'єктами малого підприємництва є: юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ
Великі підприємства	
Великими є підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: – балансова вартість активів – понад 20 млн євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – понад 40 млн євро; – середня кількість працівників – понад 250 осіб	Суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ
Середні підприємства	
Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв: – балансова вартість активів – до 20 млн євро; – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 40 млн євро; – середня кількість працівників – до 250 осіб	Інші суб'єкти господарювання належать до суб'єктів середнього підприємництва

Джерело: сформовано автором на основі [2; 3]

Отже, проаналізувавши підходи до визначення критеріїв суб'єктів господарювання протягом 2013–2017 рр., важливо здійснити моніторинг діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України за єдиним критерієм – критерієм, визначеним у Господарському кодексі України (табл. 2).

У 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається зменшення на 0,2% питомої ваги кількості суб'єктів господарювання машинобудівної галузі в загальній кількості промисловості з 5,5% до 5,3%. Протягом 2013–2017 рр. у промисловості України спостерігається зростання на 2 632 одиниці кількості суб'єктів господарювання, у т. ч.: зростання на 9 736 фізичних осіб – підприємців та зменшення на 7 104 – юридичних осіб. Своєю чергою, на 42 одиниці зменшилася кількість суб'єктів господарювання в машинобудівній галузі, у т. ч.: зросла

на 580 одиниць кількість фізичних осіб – підприємців та на 622 одиниці зменшилися кількість юридичних осіб. У 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається однозначне зменшення кількості: великих машинобудівних підприємств – на 29 (або на 0,5%), середніх підприємств – на 167 (або на 1,3%), малих підприємств – на 426 (або на 1,8%) одиниць, у т. ч. на 248 одиниць (або на 2,3%) зменшилася кількість мікропідприємств. Отже, протягом останніх п'яти років простежується негативна тенденція до зменшення кількості підприємств, що належать до машинобудівної галузі України, особливо малих підприємств.

Важливим під час моніторингу діяльності суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України є визначення тенденції до зміни кількості зайнятих та найманих працівників у суб'єктів господарювання. У 2017 р. порівняно з 2013 р.

Таблиця 2

Наявність суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України з урахуванням кількості найманих та зайнятих працівників за 2013–2017 рр.

	Роки	усього	Показник (без урахування банків), у т. ч.:	
			фізичні особи – підприємці	юридичні особи
Кількість суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	121244	72114	49130
	2014	131491	89304	42187
	2015	135149	92585	42564
	2016	127069	88514	38555
	2017	123876	81850	42026
машинобудування	2013	6724	1621	5103
	2014	6479	2019	4460
	2015	6865	2382	4483
	2016	6602	2393	4209
	2017	6682	2201	4481
Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	3103,7	178,8	2924,9
	2014	2606,3	176,7	2429,6
	2015	2417,8	165,7	2252,1
	2016	2351,5	174,6	2176,9
	2017	2334,2	182,6	2151,6
машинобудування	2013	492,8	4,0	488,8
	2014	426,2	3,9	422,3
	2015	374,3	3,8	370,4
	2016	357,8	4,2	353,6
	2017	363,1	4,3	358,8
Кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	3019,5	106,7	2912,8
	2014	2506,8	87,5	2419,3
	2015	2314,6	73,2	2241,4
	2016	2254,5	86,1	2168,4
	2017	2243,3	100,7	2142,6
машинобудування	2013	490,1	2,4	487,7
	2014	423,0	1,9	421,2
	2015	371,0	1,5	369,5
	2016	354,5	1,8	352,6
	2017	360,0	2,1	357,9

Джерело: сформовано автором на основі [4; 5; 6]

спостерігається зменшення на 0,4% питомої ваги кількості зайнятих працівників суб'єктів господарювання машинобудівної галузі в загальній кількості промисловості з 15,9% до 15,5%. Так, у 2017 р. порівняно з 2013 р. на 769,5 тис. осіб зменшилася кількість зайнятих працівників за рахунок збільшення на 3,8 тис. осіб фізичних осіб – підприємців та зменшення на 773,3 тис. осіб зайнятих працівників серед юридичних осіб. Своєю чергою, на кінець періоду, що підлягав аналізу, на 129,7 тис. осіб зменшилася кількість зайнятих працівників по машинобудівній галузі (збільшення на 0,3 тис. осіб фізичних осіб – підприємців та зменшення на 130 тис. осіб юридичних осіб). У 2017 р. кількість зайнятих працівників порівняно з 2013 р. зменшилася серед: великих машинобудівних підприємств – на 104,1 тис. осіб. (або на 14,8%), середніх підприємств – на 21,5 тис. осіб (або на 13,1%), малих підприємств – на 4,4 тис. осіб (або на 1,7%), у т. ч. на 1,6 тис. осіб зменшилася кількість мікропідприємств (або на 0,1%). Отже, протягом останніх п'яти років простежується негативна тенденція до зменшення кількості зайнятих працівників: штатних, позаштатних і неоплачуваних (власників, засновників підприємства та членів їх сімей) працівників підприємства, що належать до машинобудівної галузі України, особливо великих підприємств.

Подібна ситуація спостерігається у визначений дослідженням період і за кількістю найманих працівників – штатних та позаштатних (працюючих за договорами та за сумісництвом) працівників підприємства. У 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається зменшення на 0,2% питомої ваги кількості найманих працівників суб'єктів господарювання машинобудівної галузі в загальній кількості промисловості з 16,2% до 16,0%. Так, у 2017 р. порівняно з 2013 р. на 765,0 тис. осіб зменшилася кількість найманих працівників (збільшення на 6,0 тис. осіб фізичних осіб – підприємців та зменшення на 770,2 тис. осіб юридичних осіб). При цьому в 2017 р. порівняно з 2013 р. загалом на 130,1 тис. осіб зменшилася кількість найманих працівників у машинобудівній галузі, а саме за рахунок: зростання фізичних осіб – підприємців на 0,3 тис. осіб та зменшення юридичних осіб на 129,8 тис. осіб. У 2017 р. кількість найманих працівників порівняно з 2013 р. зменшилася: на 104,1 тис. осіб серед великих машинобудівних підприємств (або на 14,9%), на 21,4 тис. осіб – середніх підприємств (або на 13,2% зростання їхньої питомої ваги), на 4,3 тис. осіб – малих підприємств (або на 1,7% зростання їхньої питомої ваги), у т. ч. на 0,3 тис. осіб зменшилася кількість найманих працівників на мікропідприємствах (або на 0,5%).

Під час аналізу витрат на персонал у машинобудівній галузі з'ясовано, що в 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається зростання питомої ваги на 2,0% з 14,2% до 16,2%. Зокрема, у 2017 р. порівняно з 2013 р. на

12 330,9 млн грн зросли витрати на персонал у машинобудуванні, у т. ч. для: фізичних осіб – підприємців – на 9,6 млн грн та для юридичних осіб – на 12 321,3 тис. грн. При цьому на 12 566,3 млн грн за останні п'ять років зросли витрати на оплату праці для фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб – на 6,8 млн грн та 12 559,5 млн грн відповідно. За одночасного зростання у 2017 р. порівняно з 2013 р. витрат на оплату праці за цей же період спостерігається зниження на 235,4 млн грн витрат на відрахування на соціальні заходи, а саме за рахунок: зростання на 2,8 млн грн серед фізичних осіб – підприємців та зниження на 238,2 млн грн серед фізичних осіб. Таким чином, загальні витрати на персонал у 2017 р. порівняно з 2013 р.: на 1 365,3 млн грн (або на 18,9%) знизилися на великих підприємствах, на 12 507,8 млн грн (або на 17,5%) зросли на середніх підприємствах, на 1 178,8 млн грн (або на 1,4%) зросли на малих підприємствах (у т. ч. на 142,7 млн зросли на мікропідприємствах).

Із людським ресурсом тісно пов'язаний процес виготовлення та реалізації продукції (товарів, послуг) (табл. 3). У 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається зменшення на 3,1% питомої ваги обсягу виробленої продукції (товарів, послуг) машинобудівної галузі в загальній сумі промисловості з 11,0% до 7,9%. Так, у 2017 р. на 57 065,2 млн грн зріс обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) у машинобудівній галузі порівняно з 2013 р. за рахунок його зростання на 55 827,2 млн грн серед юридичних осіб та на 1 238 млн – серед фізичних осіб – підприємців.

При цьому обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) машинобудівної галузі також знизився, про що свідчить зниження питомої ваги даного показника в 2017 р. порівняно з 2013 р. на 6,6% (з 8,8% до 2,2%). У машинобудівній галузі зріс даний показник на 53 968,1 млн грн за рахунок фізичних осіб – підприємців на 1 251,7 млн грн та юридичних осіб – на 52 716,4 млн грн. Тобто в 2017 р. порівняно з 2013 р. на 3 097,1 млн грн машинобудівна галузь України більше виробила продукції (товарів, послуг), аніж реалізувала. Протягом останніх п'яти років простежується зниження питомої ваги машинобудівної галузі зі сплати податку на додану вартість, а саме на 1,6% (з 5,1% у 2013 р. до 3,5% у 2017 р.). Хоча у вартісному вираженні сплата податку на додану вартість по машинобудівній галузі зросла на 24 835,4 млн грн, у т. ч. по фізичних особах – підприємцям – на 378,3 млн грн та по юридичних особах – на 24 457,1 млн грн.

Окрім розрахунків із бюджетом із податку на додану вартість машинобудівні підприємства України, перебуваючи на загальній системі оподаткування, здійснюють декларування та сплату з податку на прибуток. у табл. 4 наведено інформацію про структуру формування фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку) підприємства.

Таблиця 3

**Співвідношення обсягів виробленої/реалізованої продукції (товарів, послуг)
та доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання
машинобудівної галузі України за 2013–2017 рр.**

Показник	Роки	Показник (без урахування банків)		
		усього, у т. ч.	фізичних осіб – підприємців	юридичних осіб
Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	1264071,1	17426,8	1246644,3
	2014	1334068,4	17613,5	1316454,9
	2015	1606440,7	22286,2	1584154,5
	2016	1920255,3	31660,1	1888595,2
	2017	2461939,0	41637,6	2420301,4
машинобудування	2013	139310,2	550,3	138759,9
	2014	121350,8	583,9	120766,9
	2015	135506,0	870,2	134635,8
	2016	158933,0	1286,2	157646,8
	2017	196375,4	1788,3	194587,1
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	1493850,1	20758,6	1473091,5
	2014	1567714,0	21099,1	1546614,9
	2015	1917185,6	29650,2	1887535,4
	2016	2343000,4	37304,5	2305695,9
	2017	2862308,9	44540,0	2817768,9
машинобудування	2013	131379,6	649,3	130730,4
	2014	113842,2	700,4	113141,9
	2015	129652,3	1155,1	128497,2
	2016	151536,5	1508,7	150027,8
	2017	185347,7	1901,0	183446,8
Додана вартість за витратами виробництва суб'єктів господарювання				
Промисловість	2013	1038411,3	61266,3	977145,0
	2014	1293595,5	59505,4	1234090,1
	2015	1396286,2	67021,7	1329264,5
	2016	1805589,1	102918,6	1702670,5
	2017	2257297,4	157792,6	2099504,8
машинобудування	2013	53337,6	159,7	53177,9
	2014	49459,1	165,8	49293,3
	2015	52604,0	228,7	52375,3
	2016	65133,6	349,1	64784,5
	2017	78173,0	538,0	77635,0

Джерело: сформовано автором на основі [7; 8; 9]

У 2017 р. порівняно з 2013 р. спостерігається зменшення на 29,2% питомої ваги фінансового результату до оподаткування (прибутку) машинобудівної галузі в загальній сумі промисловості з 40,3% до 11,1%. Так, у 2017 р. машинобудівна галузь спрацювала з позитивним фінансовим результатом до оподаткування, що порівняно з 2013 р. пояснюється зростанням на 4 243,1 млн грн даного показника. При цьому кількість підприємств, що отримали прибуток, зросла на 12,5% (з 65,2% у 2013 р. до 77,7% у 2017 р.), а кількість збиткових підприємств зменшилася з 34,8% до 22,3%. Так, фінансовий результат до оподаткування – прибуток зріс на 167,5 млн грн серед великих підприємств, на 2 926,2 млн грн – середніх підприємств, на 1 149,4 млн грн – малих підприємств. Слід зазначити, що мікропідприємства у 2017 р.

зі збитків (на рівні 5,0 млн грн у 2013 р.) вийшли на прибуток у сумі 124,1 млн грн.

Розглядаючи показник чистого прибутку (збитку), слід звернути увагу на те, що промисловість загалом спрацювала у 2013 р. зі збитком, який становив 4 181,1 млн грн, однак за п'ять років ситуація кардинально змінилася: сумарний чистий прибуток промислових підприємств становив 56 124, млн грн. У 2017 р. порівняно з 2013 р. на 3 351,1 млн грн збільшився сумарний чистий прибуток машинобудівних підприємств (у т. ч. на 609 млн – великі підприємства, на 1 776,2 млн – середні підприємства, на 965,9 млн – малі підприємства: зокрема, із чистого збитку на рівні 25,7 млн грн у 2013 р. мікропідприємства вийшли на чистий прибуток у 2017 р. на рівні 73,8 млн грн). Збільшення сумарного чистого прибутку машинобудівних

Таблиця 4

Структура формування фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку) підприємств машинобудівної галузі України за 2013–2017 рр.

	Код за КВЕД-2010	Роки	Показник	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
				у %	фінансовий результат	у %	фінансовий результат
Фінансовий результат до оподаткування							
Промисловість	В+C+D+E	2013	13698,3	63,3	81336,9	36,7	67638,6
		2014	-166414,0	63,3	76253,3	36,7	242667,3
		2015	-181360,9	72,9	90315,9	27,1	271676,8
		2016	-7569,6	72,8	141475,3	27,2	149044,9
		2017	87461,7	71,8	232213,1	28,2	144751,4
машинобудування	26+27+28+29+30	2013	5526,9	65,2	9597,8	34,8	4070,9
		2014	-20501,5	64,7	9841,6	35,3	30343,1
		2015	-12651,6	74,1	15950,6	25,9	28602,2
		2016	1696,2	77,2	14522,4	22,8	12826,2
		2017	9770,0	77,7	18965,6	22,3	9195,6
Чистий прибуток (збиток) підприємства							
Промисловість	В+C+D+E	2013	-4181,1	62,3	64470,8	37,7	68651,9
		2014	-178730,9	62,4	59910,7	37,6	238641,6
		2015	-188267,9	72,6	75334,3	27,4	263602,2
		2016	-24724,7	72,5	117202,7	27,5	141927,4
		2017	56124,0	71,4	195352,2	28,6	139228,2
машинобудування	26+27+28+29+30	2013	2768,6	64,2	7178,8	35,8	4410,2
		2014	-22380,2	63,7	7622,2	36,3	30002,4
		2015	-15374,0	74,0	12946,4	26,0	28320,4
		2016	-732,2	76,9	11773,7	23,1	12505,9
		2017	6119,7	77,4	15602,3	22,6	9482,6

Джерело: сформовано автором на основі [10; 11]

підприємств на 3 351,1 млн грн у досліджуваній період пояснюється за рахунок зростання на 8 423,5 млн грн (або на 13,2%) підприємств-дохідників і зменшення внеску збиткових підприємств на загальну суму 5 072,4 млн грн (або 13,2%).

Про ефективність роботи машинобудівних підприємств України можна говорити, використовуючи показники рентабельності операційної та всієї діяльності підприємств. У цілому рівень рентабельності операційної діяльності машинобудівних підприємств у 2017 р. становив 9,8%, що на 3,2% більше порівняно з 2013 р. При цьому рентабельність основної діяльності була найвища для великих підприємств (17,6%), помірно – середніх (6,8%) та малих (6,9%) підприємств, і найнижчою – для мікропідприємств – 3,7%. Аналізуючи рентабельність усієї діяльності підприємств машинобудівної галузі, необхідно звернути увагу на те, що її загальний показник у 2017 р. був на 1,2% вищим порівняно з 2013 р. та становив 3,0%. При цьому рентабельність усієї діяльності підприємств машинобудівної галузі була найвищою для великих (5,4%) та малих (4,5%) підприємств і найнижчою – для середніх підприємств (1,5%) та мікропідприємств (1,3%). Отже, у розрізі кожної групи машинобудівних підприємств здебільшого переважає ефективність операцій-

ної діяльності підприємства над ефективністю всієї діяльності підприємств.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Ураховуючи вищевикладене, у статті здійснено: аналіз динаміки суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України за 2013–2017 рр. з урахуванням кількості найманих та зайнятих працівників та витрат на персонал; співвідношення обсягів виробленої/реалізованої продукції (товарів, послуг) та доданої вартості за витратами виробництва суб'єктів господарювання машинобудівної галузі України; досліджено структуру формування фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку), а також динаміку рентабельності операційної та всієї діяльності підприємств машинобудівної галузі України.

Перспективою подальших досліджень є чітке врахування з 2018 р. нової методології з розмежування класифікаційної групи підприємств та здійснення поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності машинобудівних підприємств на макрорівні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ваганова Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємств машинобудування. *Збірник науко-*

- вих праць Черкаського державного технологічного університету: економічні науки. 2012. № 30. Ч. 1. С. 53–57.
- Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо вдосконалення деяких положень : Закон України від 05 жовтня 2017 р. № 2164-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 30.
 - Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 614.
 - Кількість підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Кількість найманих працівників у суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Додана вартість за витратами виробництва підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2012–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010–2017 рр.). *Державна служба статистики* : веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 05.04.2019).
 - of some provisions]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. (in Ukrainian)
 - The Verkhovna Rada of Ukraine (2003) *Hospodars'kyi kodeks Ukrainy* [The Commercial Code of Ukraine]. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. (in Ukrainian)
 - State Statistics Service (2018) *Kil'kist' pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2012–2017)* [Number of enterprises by type of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2012–2017)]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Kil'kist' zaynyatykh pratsivnykiv u sub'yektiv hospodaryuvannya za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2012–2017)* [Number of employees employed by economic entities by type of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2012–2017)]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Kil'kist' naymanykh pratsivnykiv u sub'yektiv hospodaryuvannya za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2010–2017)* [Number of employees in economic entities by type of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2010–2017)]. Available at : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Obsyah vyroblenoyi produktsiyi (tovariv, posluh) pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2012–2017)* [Volume of manufactured goods (goods, services) of enterprises by types of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2012–2017)]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Obsyah realizovanoyi produktsiyi (tovariv, posluh) pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2010–2017)* [Volume of sold products (goods, services) of enterprises by types of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2010–2017)]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Dodana varist' za vytratamy vyrobnytstva pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2012–2017)* [Value added at cost of production of enterprises by types of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2012–2017)]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Finansovi rezul'taty do opodatkuвання pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2010–2017)* [Financial results before taxation of enterprises by types of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2010–2017)]. Available at : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).
 - State Statistics Service (2018) *Chystyy prybutok (zbytok) pidpryyemstv za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti z rozpodilom na velyki, seredni, mali ta mikropidpryyemstva (2010–2017)* [Net profit (loss) of enterprises by types of economic activity with distribution to large, medium, small and micro enterprises (2010–2017)]. Available at:http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (accessed 05 April 2019).

REFERENCES:

- Vaganova L.V. (2012) *Oblikovo-analitychne zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv mashynobuduvannya* [Accounting and analytical support of economic safety of mechanical engineering enterprises]. Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University: economic sciences. vol. 1. no. 30, pp. 53–57.
- The Verkhovna Rada of Ukraine (2017) *Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy "Pro bukhgalters'kyi oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraini" shchodo udoskonalennya deyakykh polozhen'* [On Amendments to the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" regarding the improvement